

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputatio || excellentium. D. doctoru[m] Iohannis Eccij &
|| Andre[a]e Carolostadij q[uae] cepta est Lipsi[a]e ||
XXVII. Iunij. An. M.D.XIX.**

**Eck, Johannes
Karlstadt, Andreas**

[Erfurt], 1519

VD16 E 320

Eccius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-32477

¶ **Ad Augustinū** qui doceat precedere timorē ante gratiā et intrante charitate
pellit timorē. Dico si recte intelligat admittit. hoc est. q̄ penitētia nondū est in
cepta q̄ timorē precedit charitatē. sed intrante charitate incipitur penitētia. et
amor iusticie et odium peccati. Si autē charitas non intraret timorē non operet̄
nisi maiora peccata quare ista similitudo sere et lini pbatur mihi. modo nō in
telligat q̄ timorē inducat charitatē q̄ ex ipsius .d.d. verbis capio q̄ nisi exeat
seta non succedit linum hoc est. nisi timor. qui impedit penitentiā veram pellat
per intrantē charitatē nunq̄ vere penitet̄ vt sic dixerim. Ambrosiū inducū in
epistola ad Studii q̄ p̄cedit penitētia et sequit̄ gratia et alia. Item Iherosolū de
summo bo: Item tres abyssos recogitandos peccatorū Bernhar: sup can:
Gregor: in moralib: et alios patres qui docent a timore ascendendū ad sapien
tiam et penitentiā a timore incipiūt libenter admittit. sed non contra apostolū
Paulū de lege et timore legis docentē intelligo. Dico et ego habita charitate
simul moueri hoīem ad timorē dei et sic incipi penitentiā a timore in charitate.
alioquin stat firma sententiā. q̄ timorē penam habet. bonū non opatur. Sed
odit legē. Non ergo egre .d.d. concludit penitentiā nō incipere ab amore iusticie.
quantūlibet bonus sit timorē pene ex origine. non est timorē pene sed timore
dei penitendū est. q̄ ille sit seruus nō mansurus in domo. hic autē filius et heres.
Ideo et illud puerbior. i. Principiū sapientie t̄: dñi non admittit intellectū de
timore pene qui ante gratiā torquet hoīem infructuose. cū expresse dicat timor
dñi non timorē pene. Timorē pene potius est principiū insipientie. Uideat ergo
egre .d.d. vt non in vnum chaos cōfundat timorē seruile. et timorē filialem. ne
sibi ipse scripture et patrū intelligentiā precludat.

Eccius.

¶ **Reuerend⁹ pater** nico verborū conat se euoluere ex tam expressis sacre scrip
ture et sanctorū patrū auctoritatib: et vt hoc vobis persuaderet ausus est dicere
me longe fuisse alienū a sacre scripture intelligentia. hoc loco diuertit cū q̄rens
de Cherubin se respicientib: Sed iudicent quorū interest vter rectius sentiat de
sacra scripturā vt suas solutiōes impertinētissimas excludā. Duo si equē adducit.
quorū in sermone recitādo scdm viā p̄manē nō memini. nec vllus p̄dicatorū q̄
menterim negant. Et hūc quoq̄ timorē inquantū disponit ad veram pen
nitentiā p̄ueniri inspiratiōe diuina. nam indubitatū est apud Christianū cōtra
Delagij p̄fidiam q̄ salutis nostre instrū deo inspirante habem⁹. quare non fuit
necessariū hoc asserere vel ob hoc modū p̄dicandi respicere. In vno t̄ videt̄
michi equiuocatiōe falli. q̄ hanc gratiā qua deus p̄uenit corda hoīm mouēdo
credit esse charitatē. cum sit aliud gratuitū dei munus. et p̄ hoc resoluta est b̄ri
August: de spe: et lit. sententiā. contra improbos Delagianos. Alterū q̄ dicit
timorē esse infructuosum nisi accedente charitate. quis hoc vnq̄ vel Scob
laticorū vel p̄dicatorū negant. qui om̄es apostoli Pauli ad cor: int: de chari
tate sequuntur sententiā?

¶ **Porro** q̄ laudabiliorē dicit penitentiā que ab amore incipiat. assumptis nos
debere illam facere. iuxta illud Iohannis facite dignos fructus penitētie. nam
si scdm fragilitatē nr̄am esset agendū nūq̄ penitētib⁹. Dico nos quoq̄ posse
facere dignos fructus penitētie. etiam si a timore incipimus et ad charitatem
p̄ueniamus. Et in rō q̄ d. pater vult nos facere angelos et fragilitatis nr̄e
oblitus. cum b̄ri Grego: lib: 2. super Ezech: expresse declarauerit p̄betam
descendisse de sapientia ad timorē. sed nos eisdem gradus ascendēdo a timore
ad charitatē p̄uenimus. Sicut multa alia fragilitati nr̄e p̄donant. mentem
suam declaraturus ostendit quō dilectio legis p̄cedere debeat penitentiā. q̄ p̄
legem abundauit delictum. et ad Gal: 3. 2. Dico verū est vt s. August. con
tra Faustū lib: 2. 2. testatur Peccatū factum vel dictū contra legem ideo non
esse peccatū si nō esset lex p̄hibens. sed sicut legis transgressiōe abundat delictū

na legis obseruantia augetur meritum: quare omnino ista diuerticula ad ipso
suum non conferunt et solutiones datas esse contra sacre scripturaintelligentiam
post prandium manifestabimus.

Hora secunda Continuuat Eccius sempiternam orationem.

**Prosequimur
hodieceptis**

¶ Reuerendus pater ad illud de filio prodigo rñdit processisse amorem iusticie
iuxta illud 2 conuersus in se. qz memoriã paterne domus habuerit. sed hoc nō
diluit obiectū. qz cōuersio illa fuit facta cōtemplatione pene. dum neminē ba
beret qui eum siltiquis sattet. Durante em̄ pecunia non conuertebat in se sed
familiaris est cōuersus in se. Accedit qd̄ b. August: ait verba eius fuisse verba
penitentia meditantis nondū agentis. qz si cōuersus in se fuisset amore iusticie.
tam penitentia incepisset contra August: Quare solutio sua propositum non
infringit. et Basilio manifeste reluctat.

¶ Ad Johannē rñdit aliud esse incipere. aliud predicare. 2 alias dixit p̄dicato
res terrere sed non facere penitentē per penarum cruciatū. Iterum euanda est
solutio qz si Johannes predicauit certe intendebat fructū sue predicatonis et
2 quia insinuaui eis timorē. signū est hoc pacto penitentia auspicari. Et nostri
predicatores predicant. quō incipiunt scit deus.

¶ Porro qz penitentie initium gratie tribuit. et nostri predicatorum et doctores
nūq̄ negauerunt qz deus aspirando p̄uenit.

¶ Præterea. Aristotelē nō vult acceptare in scholis theologicis et tamen audet
eum sibi opponere. sed dico p̄stantē esse ethicoꝝ sententiã. sistendo in timore
pene non esse p̄fectam virtutem. iuxta illud. Oderunt peccare mali fo: midine
pene. Ode: pec: boni virtutis amore 2c. nec opus virtutis debet esse coactum
sed lib: aliud nō est lib: arb. iduct aliū est lib: arb: cogi. fateo: Chrīs bñuolis
v̄bis vocauit apostolos Zachēū. Magdalenā. sed ipsuz aliquādo durus vos
care factum Pauli nobis inuist. de quo Augustin⁹ ait. 23. quest: 4. can: quis.
cui Ch̄stus vim intulit quē coegit et in Euangelio de uocatione ad cenā dicit
Compelle intrare. Sicut plurib: verbis beatus Gregorius in Homilia profes
quit. Taceat ergo queso reus: pater solum beneuolentē afferens uocationem.

¶ Præterea solum timorē filialem necessariū arbitrat penitenti de quo plurimū
miros. cū hodie me ad verā scripturarū intelligentiã mouerit qz seipuz primo
non emendauit. nam 2 b. August: in loco hodie allegato super Johanne los
quit de timore seruili quē foras mittit charitas. et de illo dicit loquit sapientem
Initium sapientie timor dñi. et ita de timore seruili intellexit glossa sup̄ Psal:
Initiū sapientie 2c. Verus iud: ij tanua est conuersio ad deū et est glossa
Cassiodor: Sic glossa sup̄ illd̄ apostoli ad Ro: 8. Ad em̄ accepistis spiritū
seruilitatis in timore. dicit timorem seruilem esse bonum et a deo. Sic Paulus
testatur illum bonum. 1. ad Timotheū. 4. peccatē corā oib: argue. vt 2 cerer
timorem habeant. Ita August: super Psalmis ait. et Longobardus eum res
narat in. 3. Timor seruilis est cū p̄ timorem gehenne continet se homo a pec
cato quo presentia iudicis et penas meruit et infra. bonus est iste timor 2 vtilis
licet insufficientis p̄ quē paulatim fit consuetudo iusticie. Beda quoqz exponit.
Initiū sapientie timor dñi. scz seruilis quare aliud querat sibi patrociniū 2 aliā
der solutionē. qm̄ ista sanctis patrib: non cōcordat. Qd̄ si nolit dicitis sanctoꝝ
flare habebit aduersum se sacre script: locos. nam dum timor dñi est initium
sapientie. adhuc charitas foris pellit timorem. sed timor filialis iuxta dauid in
eternū p̄manet. et in seculū seculi. Quare alius est timor quo sapientia incitā.
alius est qui cum aucta p̄manet. Unde cum reueren: pater negat timorē Indu
cere charitatē. expresse sancto August: p̄tradicit qui in loco allegato hoc forū
ait timorē. scz seruile esse initiū sapientie. et p̄ charitatē iterū expelli. Subscribit

D